

wassen uit hun wandel of leer het tegendeel blijkt.

Het gaat hier dus over wedergeboren. En dat woord is een verleden deelwoord. Het wijst dus op een werk, dat af is, dat geschied is.

En nu moeten we onze kinderen voor wedergeboren houden. Dat wil zeggen: we moeten ze zoo bezien, zoo behandelen, zoo met hen omgaan, zoo hen opvoeden, alsof ze wedergeboren zijn.

En we zouden dat moeten doen, omdat Gods Woord dat eischt, omdat het in overeenstemming zou zijn met Geloofsbelijdenis (art. 33), Catechismus (vr. 69-73) en met het gebed na den doop.

Deze uitspraak is ons nu bindend opgelegd. We moeten haar dus aanvaarden als vertolking van ons geloof.

Dit alles overwegende kwam tot mij de vraag: Eischt God van mij dat te doen? Vraagt Hij werkelijk dat we de kinderen des verbonds zoo zien, behandelen, opvoeden?

Op die vraag nu antwoord ik klaar en duidelijk: Neen, dat vraagt God niet. Ik kan en mag mij niet binden aan een woord, waar God zelf mij niet aan bindt. Ik zie de kinderen des verbonds als dragers van Gods rijke verbondsbeloofte. Ik zie dagelijks naar hen toekomen de dringende roeping om den Heere, hun God lief te hebben. Ik geloof, dat ze in Christus geheiligd zijn. Maar „houden voor wedergeboren“, dat doe ik hen niet.

En hierbij kwam nog wat, of liever: hierbij kwam het ergste.

Ten gevolge van de binding aan deze leeruitspraak werden tien- en honderdtallen ambtsdragers geschorst en afgezet. O, ik weet het wel: zij werden officieel uit hun ambt ontszet als kerk-scheurders. Maar de eigenlijke oorzaak van hun verwijdering uit het ambt, dat zij veelal met geloof en liefde vervulden, was het feit, dat ze zich niet mochten en daarom niet konden laten binden aan deze leeruitspraak. Met ontzetting hoorde en las ik telkens nieuwe namen. Want het stond voor mij vast, dat Jezus Christus deze broeders niet uit het door Hem zelf geschonken ambt verdreef. De schuld van al deze vonnissen laadde zich ook op mij. Kon ik daarmee voor Gods aangezicht verschijnen?

Daarom, broeders, móest ik tenslotte verklaren, dat ik mij om Gods wil niet langer kon en mocht conformeren aan leerbesluit en schorsingen. De nood was mij opgelegd.

En daarna werd ik geschorst. De schorsingsbrief ligt voor mij. En ik lees daarin, dat Ds C. Veenhof „den kerkelijken weg heeft verlaten; zich niet gehouden heeft aan de door hem bij zijn ambtsaanvaarding afgelegde belofte; het door Koning Christus aan Zijn kerk gegeven wettige gezag heeft aangetast; en aldus zich schuldig heeft gemaakt aan openbare scheurmak-“

U ziet het.

Het vonnis is duidelijk.

Breker van zijn beloften.

Revolutionair ten opzichte van Jezus Christus.

Scheurder van zijn kerk.

En dat vonnis ligt er nog!

✱

Sinds 1944 en 1945 ontwikkelde zich het kerkelijke leven al verder in de richting van den jongsten dag. En wie op het leven Uwer kerken scherp acht gaf, ontdekte in die ontwikkeling daarvan duidelijk twee-
erlei lijn.

Vooreerst deze, dat de synoden, de officiële kerkelijke vergaderingen dus, zonder uitzondering vasthielden aan en bevestigden wat haar voorgangers in 1944 en 1945 hadden gedaan. En die handhaving en bevestiging geschiedde op dezelfde wijze als vroeger. Men kreeg soms den indruk, dat er eenige wijziging in de situatie was gekomen, maar steeds werd daarbij tegelijk de duidelijke verzekering gegeven, dat in feite niets veranderd was.

Zoo nam de synode van 1945 zoogenaamd de verklaring van de Utrechtsche bezwaarde ambtsdragers over. Ze zei dat evenwel op deze manier: Die verklaring is goed, mits gehaard zoo en zoo leest. Maar als men haar „zoo en zoo“ leest, zegt die verklaring precies datgene wat ze wilde verwerpen en verwerpen. Men leze maar eens na wat ik daarover schreef in „Om de Unica Catholica“, p. 338-344.

De „Vervangingsformule“ werd door velen uitbundig als een verruiming begroet, maar de synode zei zelf zeer duidelijk: denk er om: de in 1905 en 1942 beleden waarheid wordt er ten volle in gehandhaafd! En Prof. Ridderbos verzekerde, dat als er verschil was tusschen deze nieuwe formule en haar voorgangers, het niet meer was dan het verschil van het gekloofde haar.

En deze handhaving van leerstellingen en vonnissen ging immer door.

Door alle synodes, door die van 1946, 1947, 1948, 1949 en nu pas nog weer door die van Den Haag werden de vroeger gesproken synodale woorden en de daarmee gepaard gaande synodale handelingen onveranderd gehandhaafd. Men bleef er mee staan voor God en de menschen en verzekerde: zie, het was alles en is alles zeer, zeer goed.

Maar zie, terwijl de officiële stem der kerk al wat vroeger gezegd en gedaan was van jaar tot jaar als zeer goed bezwoer, werden de officiële stemmen der kerk, de stemmen, welke datgene wat de

synoden hadden gedaan critiseerden, verwierpen, ja zelfs scholden, al duidelijker, men mag ook wel zeggen: al brutaler!

De „friesche predikanten“ typeerden de vervangingsformule als een onwaarsachtig ding, een monster met een Januskop en zij noemden den inhoud daarvan „klinkklare en tevens duistere theologische constructie“; zij verklaarden voorts op eigen gezag, dat de leer der bezwaarden rechtsgeldig was in de Gereformeerde Kerken en zij verzekerden, dat de synoden, welke de leeruitspraken en vonnissen uitvaardigden en handhaafden, schuldig stonden voor God.

Da van Teylingen handhaafde openlijk de twee stellingen welke door de synoden werden verfoerd en veroordeeld, deze n.l., dat aan alle gedoopte kinderen stuk voor stuk en zonder eenige reserve, de volle verbondsbeloofte toekomt en dat ook de doop der niet-uitverkoren kinderen een volle, waarachtige en wezenlijke doop is.

In een reeks artikelen kraakte „Waarheid en Eenheid“ de vervangingsformule zoo hardhandig als het nog door geen vrijgemaakte werd gedaan. Het blad verklaarde nadrukkelijk, dat die formule niet in overeenstemming was met Schrift en Belijdenis. Ds Ras van Bennekom schreef publiek: „Ik predik hier..... zonder me te bekommeren om eenige leeruitspraak van de synode, aangaande het verbond.....“ k Vind de bindingsgeschiedenis een afschuwelijke geschiedenis“.

Ds Schep noemt de synodale bewering, dat de synode niet verantwoordelijk was voor de interpretatie van de synodale leer, welke de deputatie aan Cand. Schilder verschafte „een listig verzonnen bakerpraatje om de zonden der synode te bemantelen. Laat men dat bakerpraatje opbergen voor goed. Want men maakt er zich in het oog van God en van alle weldenkende menschen, die de zaak doorzien, verachtelijk mee“.

En tegen dit alles deden en doen de synoden en andere kerkelijke vergaderingen niets!

Waarom?

Laat Ds Schep het U mogen vertellen.

Het was, zoo verzekerde hij, „alleen de angst voor verdere scheuring (welke) de Synode opeens soepel maakte. Gelijk ook de vervangingsformule, naar mijn stellige overtuiging, alleen kans van slagen had in onze kerken, omdat men „met de brokken in handen stond“ en vreesde voor „nieuwe brokken“.

Ieder kan constateeren, aldus Ds Schep, „hoe allerlei „leerstellingen“ waartegen men zich vóór de scheuring niet verweren kon op straffe van schorsing, vandaag zonder eenige bemoeilijking in onze kerken mogen bestreden worden en hoe er praktisch een ruimte is, die veel verder gaat dan in 1943 zelfs maar begerd werd“.

Om deze onwaarsachtigheid te camoufleren ging men er toen over bazelen, dat die vrijgemaakten reeds vóór 1936 zulke gevaarlijke menschen waren, dat de synode van armoee wel móest „ingrijpen“.

Maar „terecht“ — aldus nog steeds Ds Schep — zeggen dan vandaag de geschorsten met het oog op zulk gepraat: „laat men maar zeggen wat men wil waartegen het eigenlijk ging, wij zijn niet ter verantwoording geroepen over dwaalleer en niet wegens dwaalleer geschorst, maar wij zijn bovenschiftuurlijk gebonden aan een bovenschiftuurlijke mening en geschorst omdat wij, naar ons goed recht en naar onze roeping, die binding niet erkenden. Daarom was onze schorsing wegens verzet tegen de leeruitspraak van 1942 onwettig“. En de „vrijgemaakten“ hebben volgens Ds Schep met deze bewering volkomen gelijk! „Het is dan ook volkomen te begrijpen, dat velen van hen tot in het diepst van hun ziel verontwaardigd zijn, wanneer ze, juist in de laatste maanden, nu de binding weer aan de orde gekomen is, in alle mogelijke bladen van onze kant lezen wat voor een gevaarlijke menschen, die nu vrijgemaakten, vóór 1936 al waren“.

„Het is immoreel“, zoo concludeert Ds Schep tenslotte, „gelet op al de krasse uitspraken en dwingende strafmaatregelen van het verleden vandaag oogluikend toe te staan wat men eerder onder bedreiging met sancties verbood“.

Maar helaas, men gaat op den ingeslagen weg verder. Onlangs is nog in Enschede 't volgende geschied:

Ds Leenhouts, op het punt staand om naar Soest te vertrekken, ontlastte op een kerkeraadsvergadering zijn conscientie door in vijlscherpe woorden zijn toorn uit te gieten over de synodale schorsingen en afzettingen. Mee door toedoen van zijn collega, ds Volten, een man van „Oosterbeek“, was reeds een genabuurd kerk geïnviteerd om ds Leenhouts te schorsen. Maar de Proff. Ridderbos en Den Hartogh traden tusschen beide. En men liet de zaak zooals ze was!

En nu kom ik als van zelf weer tot de vergadering van de synode van Den Haag!

Juist in dit verband moet ik haar weer noemen.

Daar stond vóór die synode o.a. ds B. A. Bos, Zwarte vloekvonnissen sprak hij uit over het synodaal beleid. Hij stelde met het oog op het al of niet volgen van synoden van 1944 e.v. jaren nog niet zoo heel lang geleden de vraag: wien zult gij kiezen, Christus of Belial? Hij beschuldigde publiek nog niet zoo heel lang geleden de synoden van „geestelijken moord“, gepleegd op hen, „die opkwamen voor het recht der

PLURIFORMITEIT DER KERK:

Een Remonstrantsche belijdenis

We waren onlangs voor het eerst van ons leven in een Remonstrantsche kerk. En — zoo dachten we — precies terechtgekomen, waar we volgens Prof. Dr. J. Ridderbos gevaar liepen te belanden. Hij heeft weliswaar nooit gezegd, dat we remonstrantsch waren, maar toch wel wegens gevaar van remonstrantisme tegen ons gepraedadviseerd. Sindsdien is dat praedadvies wel van de baan, maar de feitelijke opvolging ervan is gebleven: we blijven wég-gepraedadviseerd. En zoo zaten we dan toch op een Zondag maar in de Remonstrantsche kerk. Alleen: we bedoelen daarmee niet de Remonstrantsche Broederschap, maar haar kerkgebouw, waar de vrijgemaakte Gereformeerde Kerk gastvrijheid ontvangt om te vergaderen. En zoo geviel het, dat ons ook een Remonstrantsch Kerkboek in handen viel, en we daarin — nieuwsgierig — eens aan 't bladeren gingen. Niet, dat de preek ons dien avond niet pakte, want we hebben van het begin tot het eind er zoo veel aandacht voor gehad, dat we er nog heel wat van zouden kunnen navertellen. Maar er zijn altijd nog wel oogenblikken in een Kerkdienst, waarop je wat doen kunt. En zoo lazen we, terwijl de organist forto praeludeerde, fortissimo een Remonstrantsche geloofsbelijdenis en kwamen daar een en ander tegen, dat we in de controëien van de synodocratie ook al eens hadden ontmoet. Die geloofsbelijdenis, in 1940 opgesteld door het Convent van Remonstrantsche predikanten, zegt o.m.: „Wij gelooven in de Gemeenschap der Heiligen, waarin de Kerk van Christus gegrond is, die één is in alle verscheidenheid“.

Die één is in alle verscheidenheid.

Daar vonden we de pluriformiteit der kerk dogmatisch en confessioneel gefixeerd.

De pluriformiteit der kerk, hier bedoeld in den zin van: in een veelheid van kerkelijke instituten, en een verscheidenheid van kerken, is de kerk van Christus één.

Kerk-eenheid in Kerk-verdeeldheid.

Dat het zoo bedoeld is, blijkt uit een hoofdstukje in hetzelfde kerkboek, waar omtrent de Broederschap staat: „Als kerk weet de Remonstrantsche Broederschap zich niet met andere kerken verbonden, maar onder deze heeft zij haar eigen karakter“.

We dachten zoo, dat er hedendaags ook wel synodalen zijn, al of niet voorstander van de oecumenische beweging, die het óók zoo zouden willen zeggen.

Niet allemaal.

Nog niet.

Maar dat is een kwestie van tijd.

Gelijk de van tijd tot tijd in het Zendingscentrum vergaderende heeren van Amsterdam en Kampen ook wel weten.

De conservatieven komen op den duur wel achter de progressieven aan.

Maar zouden ze bezwaar hebben tegen de belijdenis: „Wij gelooven de Kerk van Christus, die één is in alle verscheidenheid“? Deze belijdenis dan interpreterende vanuit de stelling: „Als kerken weten de Gereformeerde kerken in Nederland zich verbonden met andere kerken, maar onder deze hebben zij haar eigen karakter“?

We dachten zoo, dat zelfs Prof. Dr. J. Ridderbos zou kunnen vinden dat daar wel wat in zit.

En in dat gevoelen werden we gesterkt, toen we in het Gereformeerd Weekblad een stukske lazen van de hand van Prof. Dr. G. Brillenburg Wurth, een stukske, dat dus het kritisch oog van den hoofdredacteur Prof. Dr. J. Ridderbos was gepasseerd en met een redactioneel imprimatur naar de drukkerij was doorgezonden, waarin G. B. W. schreef: „Maar de Ridderbossen zijn niet minder menschen met een vurige hartstochtelijke liefde voor de Kerk. Ze zijn (gelijk wij, vrijgemaakten, trouwens ondervonden hebben, D. E. C.) geen kerkisten. Maar voor de Kerk van Christus, óók (let op dit „óók“, D. E. C.) voor onze (let op dit „onze“, dat zijn dus de kerken met dat eigen karakter, D. E. C.) Gereformeerde Kerken hebben zij een aanhankelijkheid en geestdrift, die ze al hun krachten in de strijd voor die Kerken doet verteren“.

Aldus G. B. W.

Hij kan het weten.

Misschien, dat hij met de Ridderbossen eens over die Remonstrantsche belijdenis praten wil.

Wellicht breekt dan het inzicht nog eens door, dat er ook bij de leer van de pluriformiteit „gevaar van remonstrantisme“ is.

D. E. C.

kerken en het gezag der door Christus ingestelde ambten“. Omgekeerd had de synode over ds Bos voor God en menschen geoordeeld, dat hij een revolutionair, een meenedige, een kerk-scheurder was.

En wat is toen gebeurd?

Heeft ds Bos schuld beleden? Is hij naar Assen gegaan en heeft hij tot zijn vrijgemaakte broeders ge-